

DOI: 10.15276/ETR.01.2026.15
DOI: 10.5281/zenodo.18950296
UDC: 657.6:331.5:004
JEL: M41, M42

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЇ «БУХГАЛТЕР» В УКРАЇНІ: ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ ТА ВИКЛИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

CURRENT TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE ACCOUNTING PROFESSION IN UKRAINE: LABOUR MARKET REQUIREMENTS AND THE CHALLENGES OF DIGITALIZATION

Natalia M. Selivanova, PhD in Economics, Associate Professor
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4157-4946
Email: n.m.selivanova@op.edu.ua

Anton O. Kucherevskiy
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0008-9174-8079
Email: 10182230@stud.op.edu.ua

Received 19.11.2025

Селіванова Н.М., Кучеревський А.О. Сучасні тенденції розвитку професії «бухгалтер» в Україні: вимоги ринку праці та виклики цифровізації. Науково-методична стаття.

У статті розглядаються актуальні питання, пов'язані з визначенням перспектив розвитку професії бухгалтера в Україні в умовах цифровізації економіки та трансформації вимог ринку праці. Проаналізовано історію становлення і розвитку професії бухгалтера, визначено сучасні тенденції її еволюції під впливом технологічних інновацій та глобалізації. Особливу увагу приділено аналізу сучасного ринку праці за фахом «Облік і оподаткування», динаміці попиту на бухгалтерів та рівню їх заробітної плати в регіональному розрізі. Висвітлено зміни у професійних вимогах до фахівців, які передбачають не лише володіння знаннями з бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, а й розвиток цифрових компетентностей, аналітичного мислення, уміння працювати з інформаційними системами та великими масивами даних. Особливо розглянуто сучасні підходи до підготовки кадрів та нові методи залучення абітурієнтів до спеціальності «Облік і оподаткування». Підкреслено необхідність модернізації освітніх програм із урахуванням цифрової трансформації економіки, впровадження практикоорієнтованих дисциплін і використання інноваційних форм навчання, що сприятимуть підвищенню престижу професії та формуванню конкурентоспроможного фахівця.

Ключові слова: професія бухгалтера, облік, ринок праці, цифровізація, діджитал-компетентності, інформаційні технології, освітні програми, облік і оподаткування, професійна підготовка, управлінський облік, цифрова економіка, компетенції бухгалтера, трансформація професії, кадровий потенціал

Selivanova N.M., Kucherevskiy A.O. Current Trends in the Development of the Accounting Profession in Ukraine: Labour Market Requirements and the Challenges of Digitalization. Scientific and methodical article.

The article examines current issues related to identifying the prospects for the development of the accounting profession in Ukraine under the conditions of economic digitalization and the transformation of labor market requirements. The history of the emergence and development of the accounting profession is analyzed, and modern trends in its evolution under the influence of technological innovations and globalization are identified. Special attention is paid to the analysis of the current labor market for the specialty «Accounting and Taxation», including the dynamics of demand for accountants and the level of their wages across different regions. The study highlights changes in professional requirements, which now involve not only proficiency in accounting, auditing, and taxation but also the development of digital competencies, analytical thinking, and the ability to work with information systems and large datasets. The article also considers modern approaches to personnel training and new methods of attracting applicants to the "Accounting and Taxation" specialty. The need to modernize educational programs in line with the digital transformation of the economy is emphasized, including the implementation of practice-oriented disciplines and innovative learning methods that will help increase the prestige of the profession and form a competitive specialist.

Keywords: accounting profession, accounting, labor market, digitalization, digital competencies, information technologies, educational programs, accounting and taxation, professional training, management accounting, digital economy, accountant competencies, profession transformation, human resources

На сучасному етапі розвитку економіки України професія бухгалтера набуває нових змістових характеристик під впливом процесів цифровізації, автоматизації облікових операцій та зростання вимог ринку праці до компетентностей фахівців. В умовах воєнного стану, економічної нестабільності, зростання ролі інформаційних технологій та необхідності оперативного прийняття управлінських рішень бухгалтер стає ключовою ланкою у забезпеченні фінансової стійкості підприємства.

Швидкий розвиток інформаційних систем, поширення хмарних технологій, аналітики великих даних (Big Data), блокчейну та штучного інтелекту трансформують традиційну роль бухгалтера, змінюючи її від виконавця до аналітика та стратегічного радника керівництва. Паралельно відбувається переосмислення вимог до фахівців з обліку та оподаткування – зростає потреба у спеціалістах, здатних поєднувати глибокі знання у сфері обліку з високим рівнем цифрової грамотності, аналітичним мисленням та вмінням працювати з автоматизованими обліковими системами.

Актуальність дослідження також зумовлена трансформацією системи бухгалтерської освіти в Україні, необхідністю оновлення змісту освітніх програм за спеціальністю Д1 «Облік і оподаткування», удосконалення методів підготовки студентів та залучення абітурієнтів до професії, яка в умовах цифрової економіки набуває нової стратегічної ролі. Саме від рівня професійної підготовки та адаптації бухгалтерів до технологічних змін залежить конкурентоспроможність підприємств і прозорість фінансових процесів у державі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Бухгалтерська професія є однією з найдавніших професій і має багатовікову історію. Витоки та еволюцію професії досліджували багато науковців-бухгалтерів, практиків та істориків: Ф. Бутинець, Л. Васильєва, І. Алексеєнко, О. Гуцалюк, О. Лемішовська, Качмар О.В., Плікус І.Й., Царук Н.Г., Дячук С.М. та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Попри наявність значної кількості досліджень у сфері бухгалтерського обліку, низка аспектів трансформації професії бухгалтера в умовах цифрової економіки залишається недостатньо висвітленою. Недостатньо розкрито питання інтеграції сучасних інформаційних технологій, штучного інтелекту та аналітики даних у практику бухгалтерського обліку, а також вплив цих процесів на зміну професійних компетенцій фахівців.

Не до кінця сформовано єдине бачення нової облікової парадигми, яка б поєднувала традиційні принципи обліку з вимогами цифрової доби. Водночас актуальним залишається питання адаптації освітніх програм і професійних стандартів до нових потреб ринку праці. Тому важливо проаналізувати сучасні виклики, що стоять перед бухгалтерською професією, та аргументувати її місце і роль у формуванні нових економічних стандартів і сучасної моделі бухгалтерського обліку.

Метою статті є дослідження спрямоване на узагальнення підходів до формування нових професійних компетентностей бухгалтера, оцінку стану та динаміки попиту на спеціалістів за фахом «Облік і оподаткування», а також розроблення рекомендацій щодо модернізації змісту підготовки кадрів і підвищення привабливості професії для абітурієнтів у контексті цифровізації освіти та економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження

Жодна організація, підприємство чи установа не може забезпечувати стабільне та ефективне функціонування без належним чином організованої системи бухгалтерського обліку. У структурі суб'єктів господарювання бухгалтерський облік посідає інституційно значуще місце та має високий рівень професійного авторитету. Така позиція є обґрунтованою, оскільки ключовою функцією бухгалтерської служби є формування, систематизація й відображення у регістрах обліку достовірної, повної та своєчасної інформації про фінансово-господарські процеси, що становить основу для прийняття управлінських рішень і забезпечення економічної безпеки організації. Таким чином, керівництво компанії може контролювати фінанси компанії та досягати найкращих результатів. Сучасні бухгалтери повинні не тільки володіти технічними знаннями з бухгалтерського обліку, але й розуміти принципи законодавчих норм, вміти користуватися сучасними технологіями, бути терплячими та мати багато інших навичок.

Слово «бухгалтер» з'явилося в 15 столітті і походить з німецької мови. У ті часи всі події записувалися у великий і товстий зошит (відомий як головна книга), звідки і походить слово «бухгалтер», де «Buch» означає «зошит», а «Halter» – «сторож». Іншими словами, бухгалтер – це особа, відповідальна за ведення та зберігання цих книг. Термін «бухгалтер» вперше з'являється в указі Священного Римського імператора Максиміліана I від 13 лютого 1498 року [1].

У 19 столітті бухгалтерський облік почав активно розвиватися на території України. У Західній Україні було прийнято німецьку модель, а на сході – російську. Це пов'язано з поділом українських земель між двома імперіями. Після встановлення радянської влади роль бухгалтера змінилася. Бухгалтер перетворився на простого постачальника інформації і втратив свій авторитет та високу зарплату. Ситуація змінилася після розпаду Радянського Союзу і переходу України до ринкової економіки, коли професія бухгалтера стала дуже популярною і добре оплачуваною. Бухгалтери відіграють важливу роль у компаніях та установах. Перш за все, вони відповідають за контроль різних фінансових рахунків, обробку фінансових документів, здійснення фінансових операцій та багато іншого [1].

Сьогодні термін «професійний бухгалтер» використовується для осіб, які працюють у сферах бухгалтерського обліку, аудиту, фінансів та оподаткування і мають відповідні кваліфікації [2]. Однак, незважаючи на численні дослідження, проведені вченими у сфері бухгалтерського обліку, чіткого визначення поняття «професія бухгалтера» не існує. Крім того, це поняття по-різному тлумачиться в законодавстві.

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні» немає конкретного визначення професії бухгалтера, але в ньому зазначено, що підприємства повинні наймати бухгалтера або головного бухгалтера для керівництва бухгалтерською службою. Крім того, перелічено обов'язки головного бухгалтера підприємства [3].

У Кодексі етики професійних бухгалтерів, прийнятому Міжнародною федерацією бухгалтерів міститься таке визначення: «професійні бухгалтери – це особи, які працюють у сфері професійного бухгалтерського обліку, у промисловості, торгівлі, державному секторі або освіті та є членами організації Міжнародної асоціації бухгалтерів» [4].

Розглянемо погляди дослідників на суть терміну «бухгалтер» (табл. 1).

З огляду на вищезазначені дослідження, на нашу думку, визначення терміна «професійний бухгалтер» має бути таким: «професійний бухгалтер – це особа, яка отримала право надавати клієнтам професійні аудиторські послуги, є членом однієї з професійних організацій бухгалтерів і є другою за важливістю особою після керівника у всіх рішеннях, пов'язаних з фінансовою та економічною діяльністю».

Таблиця 1. Зміст поняття професії «бухгалтер»

Автор	Зміст поняття
Белоусова І.А.	в Україні бухгалтерську діяльність здійснює бухгалтер, який підтвердив свою кваліфікацію та є членом публічної організації, що відповідає вимогам Міжнародної федерації бухгалтерів.
Бутинець Ф.Ф.	ця особа є, перш за все, керівником, відповідальним за управління командою. Тому вона повинна бути аналітиком, оскільки рішення приймаються на основі систематичного аналізу ситуації; вона є висококваліфікованим фахівцем з питань законодавства, оподаткування та інших юридичних питань.
Дячук С.М.	це особа, яка отримала право надавати клієнтам професійні послуги завдяки міжнародному сертифікату (відповідно до всесвітньо визнаної програми кваліфікації) і є членом однієї з професійних організацій бухгалтерів (професійний бухгалтер).
Зубілевич С. Я.	він є фахівцем з високим рівнем знань і професійного досвіду, який прагне до постійного професійного розвитку, є членом професійних організацій бухгалтерів і виконує свої професійні обов'язки відповідно до етичних норм.

Джерело: складено авторами за матеріалами [5-8]

Професія бухгалтер сьогодні займає важливе місце в Україні, як і в інших країнах. Як і в інших професіях, важливою характеристикою професії бухгалтера є заробітна плата. За даними Work.ua,

середня зарплата бухгалтера в Україні в 2025 році становить близько 25 000 грн. Розглянемо середні зарплати бухгалтерів за регіонами в 2025 році (рис. 1) [9].

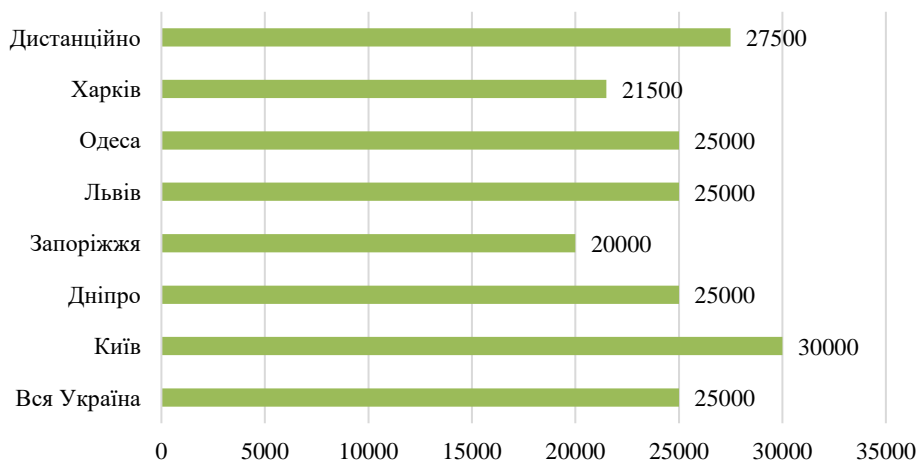

Рисунок 1. Середня заробітна плата бухгалтера в Україні у 2025 році, грн.

Джерело: складено авторами за матеріалами [9]

Згідно з дослідженням, найвищий рівень заробітної плати бухгалтерів спостерігається в м. Київ (30 тис. грн), а найнижчий – у м. Запоріжжя (20 тис. грн). На сьогодні професія бухгалтера є популярною та затребуваною на ринку праці. Доказом цього є те, що на сайті з пошуку роботи

Work.ua розміщено 3165 оголошень щодо вакансій бухгалтера в Україні [9], на сайті Robota.ua – 2829 оголошень [25], на сайті Jobs.ua – 3279 оголошень [26]. На рис. 2 відображена тенденція вакансій на посаду «Бухгалтер» за даними сайтів Work.ua, Robota.ua та Jobs.ua.

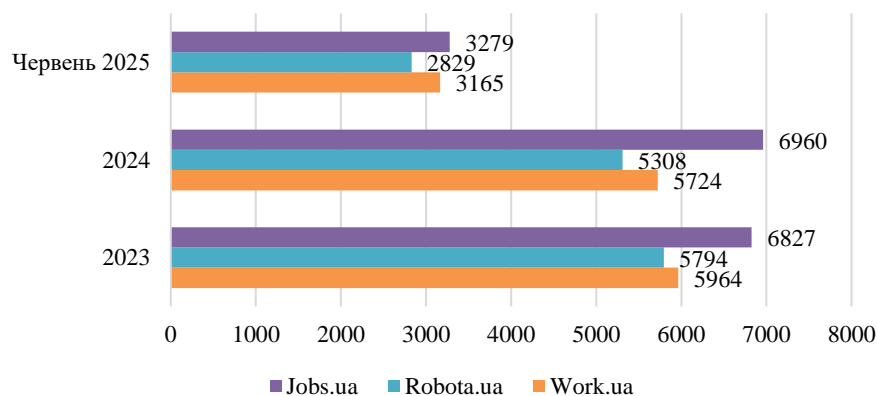

Рисунок 2. Динаміка зміни кількості вакансій на посаду «Бухгалтер» за даними сайтів Work.ua, Robota.ua та Jobs.ua

Джерело: складено авторами за матеріалами [9, 25-26]

Таким чином, з рис. 2 видно, що за останні роки кількість затребуваних кваліфікованих бухгалтерів на ринку праці знаходиться на високому рівні. У 2024 році спостерігається дещо зниження на ринку (сайти Work.ua та Robotota.ua), проте попит знаходиться на високому рівні і це свідчить, що професія

«Бухгалтер» є популярною та затребуваною на ринку праці.

Основні вимоги до професії бухгалтера на ринку праці, які ми певною мірою систематизували (рис. 3), сьогодні значно зросли.

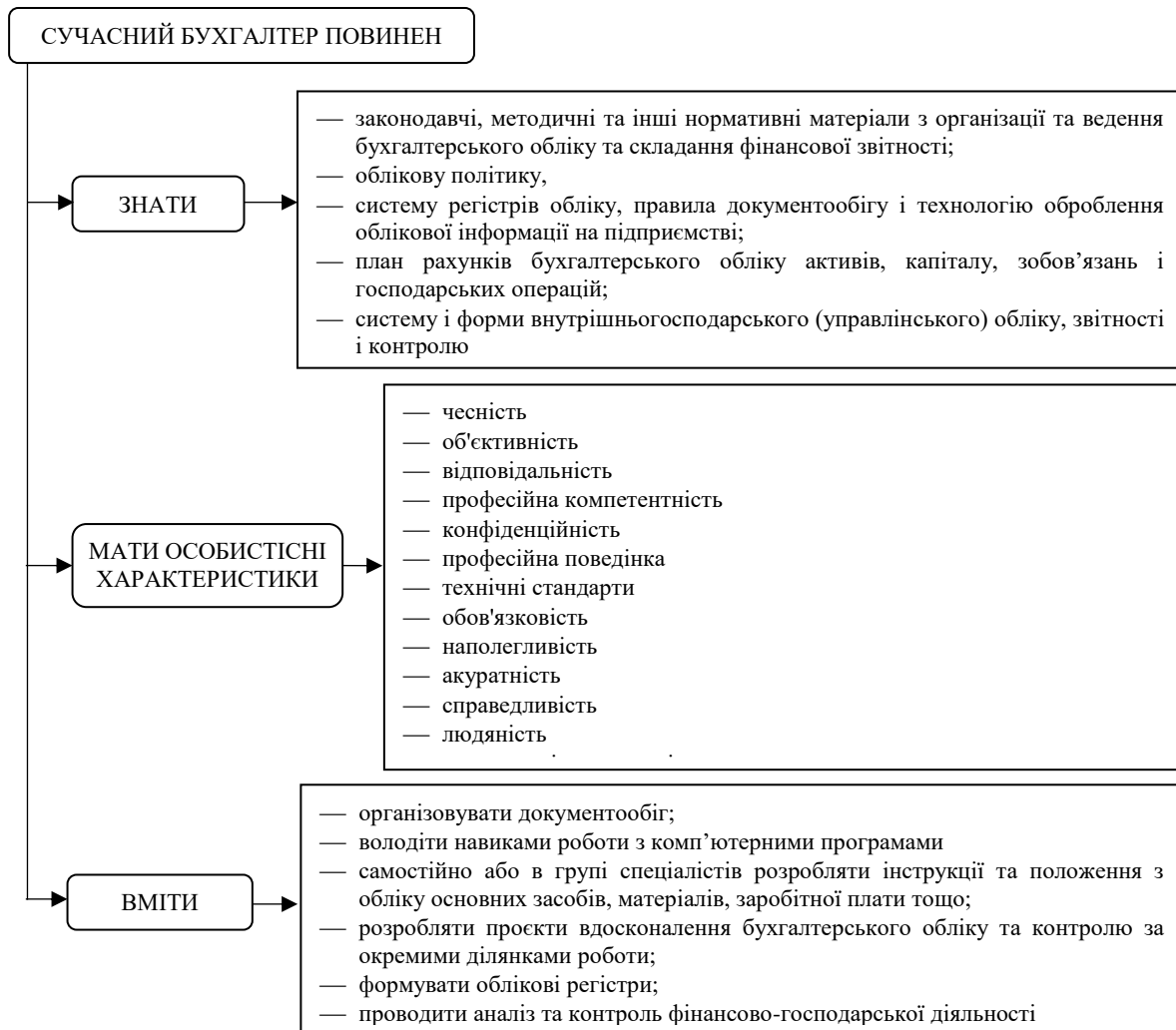

Рисунок 3. Основні вимоги до сучасного бухгалтера
Джерело: складено авторами за матеріалами [5]

Сучасний бухгалтер повинен володіти якостями, знаннями та навичками, необхідними для успішної бухгалтерської кар'єри. Він повинен забезпечувати надійний облік і приносити користь бізнесу, пропонуючи найкращі альтернативні управлінські рішення. Бухгалтер повинен боротися з шахрайством, оскільки це професія для людей з професійними навичками та доброчесністю [5].

Кваліфікований бухгалтер повинен бути відповідальним, мати аналітичні здібності, математично грамотним, наполегливим, сумлінним і з ентузіазмом працювати з цифрами. Він повинен мати гарну пам'ять, точність і хороші навички роботи з комп'ютером, а також бути знайомим з автоматизованими системами бухгалтерського обліку в сучасному середовищі. Крім того, людина, яка бажає стати бухгалтером, повинна мати високий рівень концентрації уваги та вміння зберігати

таємниці, оскільки бухгалтери часто мають доступ до інформації зі статусом конфіденційної або комерційної таємниці. Водночас, сучасний бухгалтер повинен володіти певними особистісними якостями, психологічною здатністю до безперервного навчання, оскільки зміни в законодавстві та еволюція бухгалтерського обліку вимагають змін і в бухгалтерському обліку. Кваліфікований бухгалтер знайомий з усіма аспектами бухгалтерського обліку та податкової політики. Для компаній кваліфікований бухгалтер – це працівник, якого високо цінують і поважають в організації [5].

Професія бухгалтера, аудитора та фінансового аналітика змінюється і, безумовно, буде змінюватися з розвитком інформаційних технологій. Цифровізація економіки наразі зазнає значних змін, і лише ті, хто володіє інформацією, зможуть керувати цими змінами. Лише бухгалтерський

відділ складає всю реальну інформацію про діяльність компанії, і оскільки характер наданої інформації змінюється, змінюється передача даних, то змінюється і фахівець, який може інтерпретувати ці зміни та займати посаду бухгалтера [10].

У будь-який момент часу бухгалтеру доводиться працювати з величезною кількістю інформації, яку він повинен аналізувати, обробляти і використовувати для прийняття рішень. Щоб залишатися успішним і затребуваним фахівцем, бухгалтер повинен розвиватися і мислити ширше [10].

Бухгалтер більше не є звичайним обліковим спеціалістом, який просто веде бухгалтерський облік. В останні роки ця професія значно змінилася з впровадженням цифрових технологій. Професія бухгалтера, безсумнівно, є важливою і незамінною на ринку праці і, завдяки своїй довгій історії, вона швидко розвивається, щоб йти в ногу з часом.

Для того, щоб формалізувати модель професії бухгалтера в епоху цифрової трансформації, необхідно окреслити ключові взаємозв'язки між ІТ та бухгалтерським обліком (рис. 4).

Розвинені знання та цифрові технології змінюють роль і значення бухгалтерів. Розвиток технологій зробив багато базових завдань непотрібними або повністю їх усунув, тому бухгалтери можуть зосередитися на більш цінних, стратегічних завданнях. Це означає, що їм потрібні більш розвинені та просунуті навички, які відповідають їхнім завданням. Можна виділити таку структуру компетенцій, яка дозволяє бухгалтеру ефективно використовувати переваги цифрової економіки та отримувати більш точні та надійні результати при обробці аналітичних даних [11]:

1. Впевнене використання інформаційних технологій та передових цифрових інновацій. З поширенням великих обсягів даних бухгалтери повинні знати інструменти збору даних, за допомогою яких можна знайти як структуровані, так і неструктуровані дані. Вони повинні вміти використовувати інструменти аналізу даних для збору, управління, оцінки та інтерпретації, а також візуалізації та представлення цих даних. Хмарні додатки, штучний інтелект/машинне навчання (AI/ML) та інші цифрові технології можуть розширити можливості бухгалтерського обліку та створити більшу цінність з меншими зусиллями. Ці інновації змінюють спосіб виконання бухгалтерських операцій у компаніях. Тому бухгалтер повинен бути достатньо обізнаним і кваліфікованим, щоб використовувати можливості передових технологій та автоматизації, а також усунути трудомісткі ручні завдання, що заважають виконанню функцій, які створюють цінність [12-13].

2. Управління бізнес-процесами. Проблема пов'язана з недосконалістю процесів управління змінами та повною невикористаністю можливостей цифрових даних. Тому бухгалтери повинні розуміти тонкощі управління хмарними сервісами, зокрема управління відносинами з клієнтами (CRM), управління відносинами з постачальниками (SRM), угоди про рівень обслуговування (SLA) та управління інформаційною безпекою на основі ролей, а також приймати оперативні рішення, які раніше належали виключно до сфери інформаційних технологій [13-14].

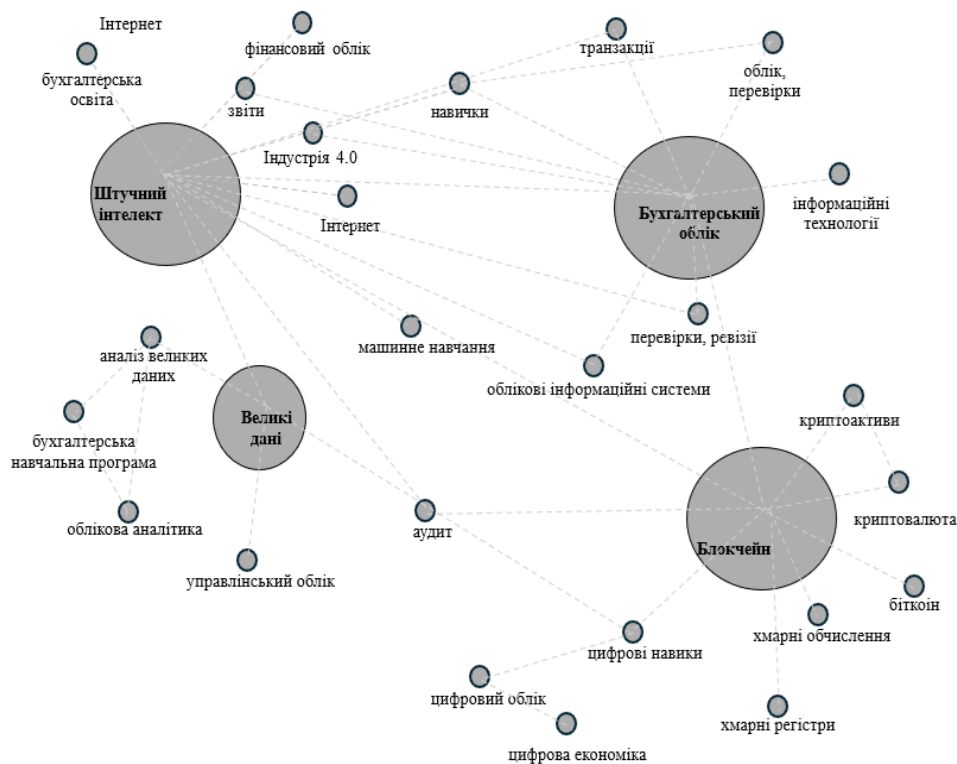

Рисунок 4. Взаємозв'язок між інформаційними технологіями та бухгалтерським обліком
Джерело: власна розробка авторів

3. Оптимізація звітності та контролю. Робото-підтримувана автоматизація процесів (RPA) все частіше використовується для реєстрації бухгалтерських операцій, тому бухгалтери повинні вміти оцінювати ефективність і результативність бухгалтерських процесів, а також інтерпретувати зібрані дані. Крім того, важливо вміти застосовувати складні методи та процедури розрахунку витрат для забезпечення інформаційної безпеки, захисту майна та дотримання чинних законодавчих вимог у сфері бухгалтерського обліку та звітності [13-14].

4. Професійна етика та цінності. Розвиток технологій та цифрового аналізу породжує нові етичні проблеми, які повинні вирішувати фахівці в галузі бухгалтерського обліку та фінансів. Оскільки бухгалтери все більше залучаються до процесу стратегічного планування, в процесі бухгалтерського обліку та аналізу необхідно проявляти професійний скептицизм щодо вихідної ситуації та прогнозів [14-15].

5. Навички обробки даних. Сьогодні бухгалтери відповідають за збір та передачу даних у відповідному контексті. Для цього вони повинні розуміти джерело та структуру даних, використовувати методи та техніки аналізу, а також вміти пояснити, як конкретний підхід застосовується в конкретній ситуації та яку користь він приносить підприємству. Ця вимога пов'язана з потребою керівництва компанії отримувати економічні

результати, засновані на даних, які дозволяють йому визначати загальні приховані можливості зростання компанії та управляти зростаючими ризиками [14].

6. Активне використання передових аналітичних методів. Передові аналітичні методи – це напівавтономний або автономний аналіз даних або контенту, в якому використовуються складні методи та інструменти (як правило, більш широкі, ніж традиційна аналітика та бізнес-аналітика) для отримання більш глибоких висновків, складання прогнозів або розробки рекомендацій [15].

7. Розвиток ділових партнерств та розширення співпраці. Історично бухгалтерський облік був дещо відокремлений від інших операційних відділів, що призводило, наприклад, до додаткових витрат або неефективного розподілу ресурсів. У дедалі більш мінливому цифровому середовищі відсутність «прямої видимості» між відділами може призвести до негативних економічних результатів. Тому, коли технологія надає все більше можливостей для автоматизації та управління процесами, бухгалтери повинні виступати в ролі стратегічних радників та ділових партнерів для інших представників компанії [15-16].

З огляду на вищезазначені сфери компетенції та галузі, на рис. 5 представлено модель професії бухгалтера, що виникла під впливом цифрових технологій.

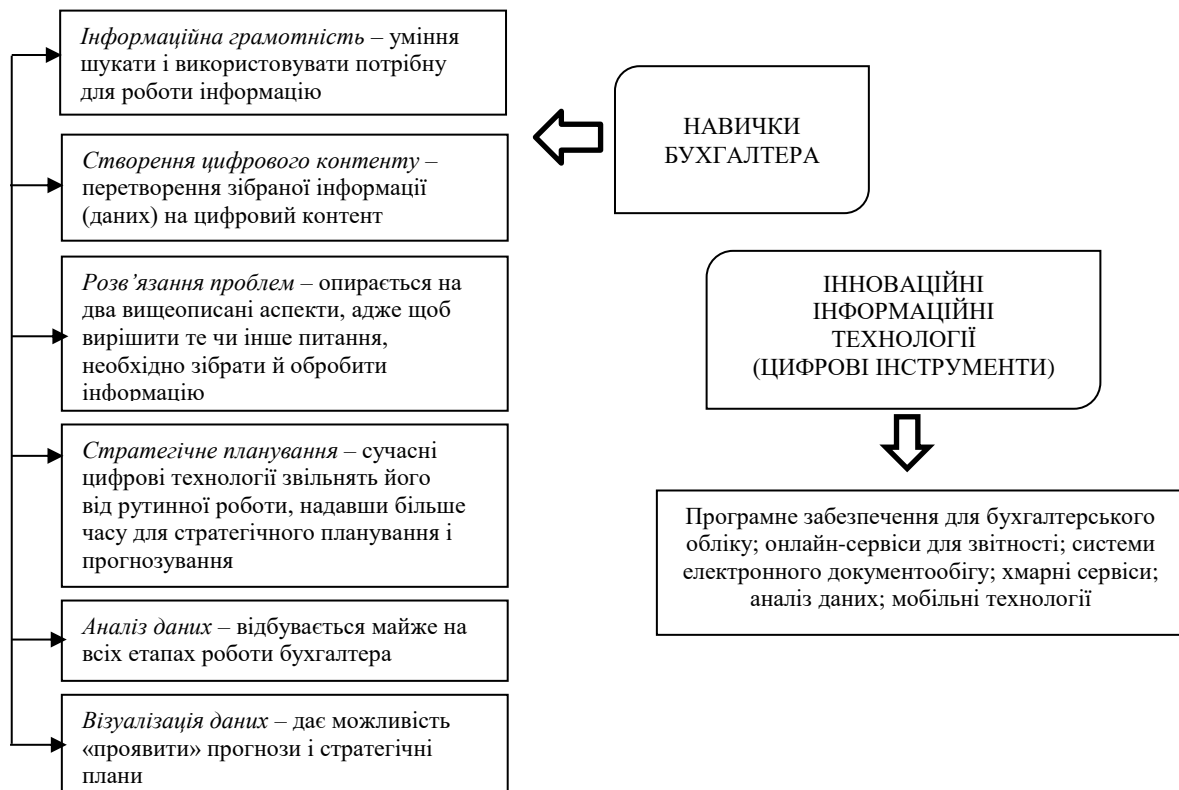

Рисунок 5. Модель професії бухгалтера, сформована під впливом цифрових технологій

Джерело: складено авторами за матеріалами [12, 17]

Щоб виправити недоліки в цифрових навичках бухгалтерів, керівники не повинні намагатися передбачити, які навички будуть потрібні в далекому майбутньому. Натомість вони повинні

розвивати здатність швидко і в режимі реального часу реагувати на термінові потреби в навичках.

Для цього доцільно використовувати два підходи до визначення навичок: постійно відсте-

жувати нові навички, які потрібні у виробничих та фінансових процесах і які допомагають бухгалтерам виконувати свою роботу ефективніше та результативніше оцінювати пріоритетність розвитку навичок, при цьому перевагу слід надавати новим «відкритим» навичкам, якщо вони краще відповідають поточним вимогам бухгалтерської діяльності і якщо працівники можуть розвивати їх у потрібний час.

Щороку використання інформаційних технологій у галузі бухгалтерського обліку зростає, і в цій галузі все більше потрібні технологічні знання, навички та вміння. Бухгалтерська освіта повинна змінитися і перейти на освітню модель, що базується на трьох стовпах, з акцентом на когнітивні навички, такі як критичне мислення, робота в команді та комунікація: технології, дані та людська взаємодія (Technology, Data and Human Interaction). Вдосконалення бухгалтерської освіти має вирішальне значення для того, щоб допомогти студентам краще зрозуміти та відчувати кар'єрні можливості [19].

Модель навчання, яка відповідає цифровій епосі – це змішане/гібридне навчання та електронне навчання, де навчальним середовищем і атмосферою є швидкозмінні технології Інтернету, речей та штучного інтелекту. Це підхід до навчання, орієнтований на студента і керований викладачем, який відповідає цифровій епосі, а також Індустрії 4.0 [20].

Сучасна освіта в галузі обліку та оподаткування (D1 (071)) повинна постійно розвиватися, оновлюватися та вдосконалюватися. Ця тенденція розвитку спостерігається у зв'язку з глобальними викликами, цифровізацією та адаптацією освітніх програм до міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку та аудиту. Важливим

фактором успішної адаптації національних практик обліку та аудиту є сучасні та актуальні освітні програми, які необхідно адаптувати до потреб ринку праці. Отже, ці навчальні програми повинні відповідати динаміці потреб зацікавлених сторін, що призводить до оновлення як навчального процесу, так і практичних методів навчання та використання сучасних інформаційних технологій.

За даними Асоціації присяжних сертифікованих бухгалтерів (АССА), 86% роботодавців очікують, що випускники будуть володіти навичками використання цифрових технологій [21]. З впровадженням штучного інтелекту, блокчейну, хмарних технологій та автоматизованих систем бухгалтерського обліку вимоги до випускників програм з обліку та оподаткування змінюються. Це вимагатиме інтеграції таких предметів, як аналіз великих даних, безпека бізнесу, фінансовий моніторинг та прикладні програмні продукти в навчальну програму.

Сьогодні не менш важливим викликом є те, що студенти починають активно використовувати штучний інтелект. Однак штучного інтелекту не слід боятися, його слід свідомо та ефективно використовувати для вдосконалення складових освіти та методів навчання. Штучний інтелект не є загрозою для нашої освітньої програми, він може бути постійним помічником та джерелом мотивації для змін і вдосконалення.

Кількість освітніх програм, що пропонуються в Україні, є дуже великою, що означає, що абітурієнти, які подали документи на спеціальність D1 Облік і оподаткування, мають різні очікування від навчання та отриманих результатів і кар'єрних можливостей. У таблиці 2 наведено дані про кількість освітніх програм, що пропонуються в Україні у 2022–2024 роках.

Таблиця 2. Дані про кількість освітніх програм та абітурієнтів за спеціальністю D1 Облік і оподаткування у 2022–2024 роках

Показник	2022	2023	2024
Кількість вступників	226 тис. осіб	267 тис. осіб	187 тис. грн
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти			
Кількість освітніх програм	563	559	504
Кількість закладів вищої освіти	132	130	118
Другий (магістерський) рівень вищої освіти			
Кількість освітніх програм	519	579	487
Кількість закладів вищої освіти	111	108	100

Джерело: складено авторами за матеріалами [18]

Аналіз джерела даних ЄДЕБО показує, що на даний момент занадто багато освітніх програм, зокрема від чотирьох до п'яти освітніх програм у кожному навчальному закладі, що спричиняє значне перевантаження на ринку освітніх програм. У 2024 році кількість абітурієнтів, які подали документи на навчання за цими програмами, знизилось на понад 5000, тобто на 41% менше, тоді як кількість навчальних програм зменшилася на 24%. Це означає, що тенденція до зниження попиту на навчання за цими програмами не відповідає тенденції щодо кількості навчальних програм, що існують на даний момент.

Однак сучасна освіта за спеціальністю D1 Облік і оподаткування щороку стикається з новими викликами. Одним з них є те, що ця спеціальність не є такою популярною серед абітурієнтів, як економічно вигідніші галузі. Тому кожна освітня програма повинна бути унікальною та практичною, щоб відповідати вимогам ринку праці та потребам абітурієнтів.

У рамках цифрової трансформації в бухгалтерському обліку необхідна інституціоналізація та спеціалізація в багатьох різних сферах, щоб забезпечити стійкість професії в конкурентному середовищі. Цифрову трансформацію слід розгля-

дати як можливість для фахівців з бухгалтерського обліку надавати консультаційні послуги, які знаходяться в центрі їхньої професійної діяльності [22]. Використання штучного інтелекту в такій наукоміській професії, як бухгалтерський облік, може призвести до розширення та збагачення професійної діяльності, але також може мати негативний вплив на розвиток професійного досвіду, оскільки зменшує можливості для цілеспрямованої практики та навчання у досвідчених колег [23].

При розробці сучасних навчальних програм за спеціальністю D1 Облік і оподаткування необхідно враховувати стандарти вищої освіти, професійні стандарти, а також актуальні тенденції у галузі бухгалтерського обліку та аудиту. Навчальні програми повинні бути розроблені таким чином, щоб мотивувати студентів продовжувати професійний розвиток і навчання на наступних рівнях вищої освіти [24]. У цьому контексті доцільним є впровадження нових навчальних курсів, таких як «Облік та звітність сталого розвитку», що передбачає вивчення методології інтеграції екологічних, соціальних та управлінських (ESG) аспектів у систему бухгалтерського обліку, а також аналіз вимог до підготовки нефінансової та інтегрованої звітності відповідно до міжнародних стандартів та Директиви ЄС. Не менш важливим є запровадження дисципліни «Діджитал-облік», спрямованої на формування у студентів знань і практичних навичок застосування цифрових технологій у веденні обліку, зокрема використання хмарних систем, штучного інтелекту, блокчейну та аналітичних платформ для автоматизації облікових процесів. Також варто розглянути введення курсів «Податкові технології в цифровій економіці», «Облік у сфері електронної комерції» та «Аналітика великих даних у фінансовому обліку», що дозволять адаптувати підготовку фахівців до вимог сучасного ринку праці та сприятимуть розвитку професійної мобільності майбутніх бухгалтерів і аудиторів. Особливу увагу у структурі сучасної освітньої програми за спеціальністю D1 Облік і оподаткування є дисципліна «Етика, комплаєнс і антикорупційна політика в обліку», яка покликана забезпечити формування у здобувачів вищої освіти високого рівня професійної етики, моральної відповідальності та правової культури у сфері фінансово-економічної діяльності. Курс спрямований на вивчення міжнародних етичних норм і стандартів, зокрема Кодексу етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів (IFAC), принципів корпоративного управління та механізмів внутрішнього контролю й комплаєнсу.

Висновки

В сучасних умовах професія бухгалтера є однією з найбільш затребуваних і популярних на ринку праці, оскільки всі підприємства та організації користуються послугами таких фахівців. Сьогодні робота бухгалтера, як і будь-яка інша робота, що вимагає професійних навичок, стає все більш комплексною і динамічною, і вимагає від

бухгалтера глибоких знань і навичок, а також особистих якостей, набутих у процесі поступового професійного розвитку. Тому сучасний бухгалтер повинен бути високоосвіченою та кваліфікованою особою, яка відповідає вимогам своєї професії. Водночас він повинен бути різнобічною особистістю, яка постійно розвиває свої професійні навички та прагне до вдосконалення.

Під впливом цифрових технологій та штучного інтелекту (ШІ) професія бухгалтера зазнає змін, що вимагає низки нових навичок та знань, які не були необхідними або були необхідними в незначній мірі до цифрової ери.

По-перше, аналітичне мислення. Бухгалтери, які досі зосереджувалися на рутинних завданнях, повинні набути навичок і інструментів, необхідних для аналізу великих обсягів даних. Це вимагає не тільки вміння інтерпретувати числові дані, а й здатність бачити зв'язки та розпізнавати закономірності.

По-друге, обробка, візуалізація та інтерпретація даних за допомогою інструментів аналізу даних, вимагає від бухгалтерів знань у галузі програмного забезпечення, статистики та основ машинного навчання.

По-третє, впровадження автоматизованих систем, вимагає активної участі фахівців у розробці, тестуванні та інтеграції цих рішень у існуюче робоче середовище. Бухгалтери виступають посередниками між ІТ-фахівцями та бізнес-підрозділами і визначають потреби в автоматизації.

Важливо також зазначити, що цифровізація збільшує потребу в міжгалузевих навичках. Цифрові бухгалтери повинні бути обізнані в сфері управління ризиками, кібербезпеки та законодавства у сфері цифрових технологій. Ці навички не тільки зменшують операційні ризики, але також забезпечують дотримання нових регуляторних вимог.

Підготовка фахівців, здатних адаптуватися до епохи цифрової трансформації, має важливе значення для стабільності професії та виживання бухгалтерської професії в майбутньому. З цією метою навчальні заклади та всі організації, пов'язані з професією – компанії, професійні організації, професійні асоціації та уряд – повинні надавати бухгалтерську освіту, яка відповідає потребам галузі в нових навичках, а також створювати синергію, яка підтримує та мотивує цей людський капітал до набуття, навчання та розвитку нових навичок, необхідних у цифрову епоху постійних змін та розвитку. Вони повинні працювати разом, співпрацювати та узгоджувати свої дії, щоб сприяти навчанню, яке надає студентам та молодим фахівцям нові навички та мотивує їх до цього.

Необхідні фундаментальні зміни в навчальних програмах з бухгалтерського обліку, щоб досягти балансу між наявними бухгалтерськими знаннями та комп'ютерними (та іншими) навичками, що відповідають професії. Лише тоді ці фахівці залишатимуться стратегічним і цінним людським ресурсом в організаціях і суспільстві, сприяючи

гуманізації суспільства та сталому працевлаштуванню. Фахівці з бухгалтерського обліку є цінним людським капіталом в організаціях і суспільстві і можуть продовжувати бути великим активом для

цінностей і принципів Суспільства 5.0 завдяки своїм новим навичкам і функціям в організаціях і суспільстві.

Abstract

The article comprehensively examines the current state and prospects for the development of the accounting profession in Ukraine in the context of rapid digitalization and transformation of the labor market. It analyzes the historical evolution of the accounting profession, outlining its transition from a purely technical and control-oriented function to a strategically important element of enterprise management. Particular emphasis is placed on the impact of technological innovations such as automation, artificial intelligence, blockchain, and Big Data analytics, which are redefining the professional competencies and responsibilities of accountants.

The study explores the labor market situation for specialists in «Accounting and Taxation», assessing trends in demand, regional differentiation in wages, and the skills most valued by employers. The results indicate that the profession is becoming increasingly interdisciplinary, requiring not only solid accounting knowledge but also advanced digital literacy, analytical thinking, and the ability to interpret large volumes of data for management decision-making.

Additionally, the article focuses on the modernization of accounting education in Ukraine. It highlights the need to revise educational programs in accordance with global digital transformation trends, implement practice-oriented learning approaches, and use innovative teaching technologies to attract applicants and ensure the competitiveness of future specialists.

The findings confirm that in the digital economy, the accountant's role evolves toward that of a financial analyst and strategic consultant. The accountant of the future must combine professional ethics, technological awareness, and analytical competence to ensure transparency, sustainability, and efficiency in financial management within a constantly changing economic environment.

Список літератури:

1. Алексєєнко І. Історія професії бухгалтера. Сайт «Головбух». URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/%208749-storya-profes-buhgaltera>.
2. Шацька З.Я. Організація ведення бухгалтерського обліку на підприємствах в умовах smart-економіки. III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку» 10 червня 2022 року. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20512/1/IMPER_2022_V2_P153-155.pdf.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996–XIV (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14?find=1&text=%E1%F3%5%20E3%E0%EB%F2%E5%F#Text>.
4. Кодекс етики професійних бухгалтерів. Міжнародна федерація бухгалтерів. URL: https://lexinform.com.ua/wp-content/uploads/2018/09/Code-of-Ethics_ukr.pdf.
5. Качмар О.В. Професія бухгалтера в сучасних умовах. Науковий вісник Херсонського державного університету. Вип. 5(4). 2014. С. 178-182. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/257.pdf.
6. Дячук С.М. Теоретичні засади розвитку професії бухгалтера // Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал. Вип. №4. 2010. С. 103-104. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/teoretichni-zasadi-rozvitku-profesii-buhgaltera.html>.
7. Міжнародні стандарти освіти для професійних бухгалтерів / Пер. з англ. за ред. Н. Непійводи. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2004. – 78 с.
8. Михасик О.Д., Кітченко М.І. Професія бухгалтера в Україні: сучасні виклики та перспективи. Професійна освіта: проблеми і перспективи. Вип. № 12. 2017. С. 36-40. URL: <https://bit.ly/4I09AB5>.
9. Середня зарплата за посадою «Бухгалтер» за містами. Офіційний сайт Work.ua. URL: <https://www.work.ua/salary-бухгалтер>.
10. Гевлич Л.Л. Професія бухгалтера у цифровій економіці. Економіка і організація управління. Вип. № 3 (43) 2021. С. 138-146. URL: <https://bit.ly/40u1kja>.
11. Плікус І.Й., Осадча О.О., Жукова Т.А. Розвиток професії «бухгалтер» в умовах цифрової адженди: емпіричні дослідження щодо майбутнього професії. Інфраструктура ринку. Вип. 29. 2019. С. 589-594 URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/92.pdf.
12. Плікус І.Й., Осадча О.О., Жукова Т.А. Модель професії бухгалтера в епоху цифрових трансформацій: ключові напрями компетентностей бухгалтера. Призовський економічний вісник. Випуск 1(12), 2019. С. 200-205. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/1_12_uk/38.pdf.
13. Кулинич М., Шворак А., Жиленко Л. Впровадження цифрової грамотності в умовах майбутніх змін професії бухгалтера. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. № 1(21). 2020. С. 216–224. URL: <https://bit.ly/4cIqzQZ>.

14. Жураковська І. Професійна компетентність бухгалтерів в Україні: як перевірити? Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. Вип. № 4. 2021. С. 56-66 URL: <https://bit.ly/3MVRcNa>.
15. Канцедал Н.А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. Облік і фінанси. № 1 (83). 2019. С. 28-34. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/61208e1c-3264-477d-81fa-813b5e2f1ffb/content>.
16. M. Petchenko, T. Fomina, O. Balaziuk, N. Smirnova, O. Luhova. Analysis of trends in the implementation of digitalization in accounting (ukrainian case). Financial and credit activity: problems of theory and practice. Volume 1 (48), 2023. P. 105-113. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3951>.
17. Царук Н.Г. Чинники розвитку та складники цифрової грамотності бухгалтера. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Вип. 35. 2021. С. 69-73. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/35_2021ua/15.pdf.
18. Єдина державна електронна державна база з питань освіти. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/offers>.
19. Shaffer, K. J., Gaumer, C. J., & Bradley, K. P. Artificial intelligence products reshape accounting: Time to re-train. *Development & Learning in Organizations: An International Journal*. №34(6). 2020. P. 41–43. DOI: 10.1108/DLO-10-2019-0242.
20. Sudibjo, N., Idawati, L., & Harsanti, H. G. R. Characteristics of learning in the era of Industry 4.0 and Society 5.0. *Advances in Social Science. Education and Humanities Research*. №372. 2019. P. 276-278. URL: <https://www.atlantis-pess.com/proceedings/icoet-19/126008047>.
21. Adriana Tiron-Tudor. Future-Ready Digital Skills in the AI Era: Bridging Market Demands and Student Expectations in the Accounting Profession. *Technological Forecasting and Social Change*. №215. 2025. P. 26-32. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162525001362?via%3Dihub>.
22. Sabunco, B. The effects of digital transformation on the accounting profession. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. №15(1). 2022. P. 103-115. DOI: 10.25287/ohuiibf.974840.
23. Ardichvili, A. The impact of artificial intelligence on expertise development: Implications for HRD. *Advances in Developing Human Resources*. №24(2). 2022. P. 78-98. DOI: 10.1177/15234223221077304.
24. Гнатюк Т.М., Шкроміда В.В., Шкроміда Н.Я., Василюк М.М. Бухгалтерська освіта в Україні: тенденції та перспективи. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Вип 17. Т.1. 2021. С. 246-256. URL: https://www.researchgate.net/publication/357570394_buhgalterska_osvita_v_ukraini_tendencii_ta_perspektivi.
25. Актуальні вакансії за посадою «Бухгалтер». Офіційний сайт Robota.ua. URL: <https://robota.ua/zapros/bukhgalter/ukraine>.
26. Актуальні вакансії за посадою «Бухгалтер». Офіційний сайт Jobs.ua. URL: <https://jobs.ua/vacancy/rabota-bukhgalter>.

References:

1. Alieksiienko, I. (n.d.). History of the accounting profession. Holovbukh. Retrieved from: <https://buhplatforma.com.ua/article/8749-storya-profes-buhgaltera> [in Ukrainian].
2. Shatska, Z.Y. (2022, June 10). Organization of accounting at enterprises in the conditions of the smart economy. In Proceedings of the III International Scientific and Practical Internet Conference "Imperatives of Economic Growth in the Context of the Implementation of Global Sustainable Development Goals" (pp. 153-155). Retrieved from: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20512/1/IMPER_2022_V2_P153-155.pdf [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine No. 996-XIV On Accounting and Financial Reporting in Ukraine (1999, July 16). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> [in Ukrainian].
4. International Federation of Accountants. (n.d.). Code of ethics for professional accountants. Retrieved from: https://lexinform.com.ua/wp-content/uploads/2018/09/Code-of-Ethics_ukr.pdf [in Ukrainian].
5. Kachmar, O.V. (2014). The accounting profession in modern conditions. *Scientific Bulletin of Kherson State University*, 5(4), 178-182. Retrieved from: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/257.pdf [in Ukrainian].
6. Diachuk, S.M. (2010). Theoretical foundations of the development of the accounting profession. *Accounting and Finance of AIC*, (4), 103-104. Retrieved from: <https://magazine.faaf.org.ua/teoretichni-zasadi-rozvitku-profesii-buhgaltera.html> [in Ukrainian].
7. International Education Standards for Professional Accountants. (2004). Federation of Professional Accountants and Auditors of Ukraine [in Ukrainian].
8. Mykhasyk, O.D., & Kitchenko, M.I. (2017). The accounting profession in Ukraine: Modern challenges and prospects. *Professional Education: Problems and Prospects*, (12), 36-40. Retrieved from: <https://bit.ly/4I09AB5> [in Ukrainian].

9. Work.ua. (n.d.). Average salary for the position "Accountant" by city. Retrieved from: <https://www.work.ua/salary-бухгалтер> [in Ukrainian].
10. Hevlych, L.L. (2021). The accounting profession in the digital economy. *Economics and Organization of Management*, (3), 138-146. Retrieved from: <https://bit.ly/40u1kja> [in Ukrainian].
11. Plikus, I. Y., Osadcha, O. O., & Zhukova, T. A. (2019). Development of the "accountant" profession in the digital agenda: Empirical studies on the future of the profession. *Market Infrastructure*, (29), 589-594. Retrieved from: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/29_2019_ukr/92.pdf [in Ukrainian].
12. Plikus, I.Y., Osadcha, O.O., & Zhukova, T.A. (2019). Model of the accounting profession in the era of digital transformation: Key competency directions. *Pryazovskyi Economic Bulletin*, (1), 200-205. Retrieved from: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/1_12_uk/38.pdf [in Ukrainian].
13. Kulynych, M., Shvorak, A., & Zhylenko, L. (2020). Implementation of digital literacy in the context of future changes in the accounting profession. *Economic Journal of Lesya Ukrainka East European National University*, (1), 216-224. Retrieved from: <https://bit.ly/4cIggZQ> [in Ukrainian].
14. Zhurakovska, I. (2021). Professional competence of accountants in Ukraine: How to assess it? *Economic Journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, (4), 56-66. Retrieved from: <https://bit.ly/3MVRcNa> [in Ukrainian].
15. Kantsedal, N.A. (2019). Accounting in the digital era: Expansion of terminological boundaries. *Accounting and Finance*, (1), 28-34. Retrieved from: <https://dSPACE.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/61208e1c-3264-477d-81fa-813b5e2f1ffb/content> [in Ukrainian].
16. Petchenko, M., Fomina, T., Balaziuk, O., Smirnova, N., & Luhova, O. (2023). Analysis of trends in the implementation of digitalization in accounting (Ukrainian case). *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 1(48), 105-113. Retrieved from: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3951> [in English].
17. Tsaruk, N.G. (2021). Factors of development and components of accountants' digital literacy. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, (35), 69-73. Retrieved from: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/35_2021ua/15.pdf [in Ukrainian].
18. Unified State Electronic Database on Education. (n.d.). Retrieved from: <https://vstup.edbo.gov.ua/offers> [in Ukrainian].
19. Shaffer, K. J., Gaumer, C. J., & Bradley, K. P. (2020). Artificial intelligence products reshape accounting: Time to re-train. *Development and Learning in Organizations: An International Journal*, 34(6), 41-43. DOI: 10.1108/DLO-10-2019-0242 [in English].
20. Sudibjo, N., Idawati, L., & Harsanti, H. G. R. (2019). Characteristics of learning in the era of Industry 4.0 and Society 5.0. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, (372), 276-278. Retrieved from: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icoet-19/126008047> [in English].
21. Tiron-Tudor, A. (2025). Future-ready digital skills in the AI era: Bridging market demands and student expectations in the accounting profession. *Technological Forecasting and Social Change*, (215), 26-32. Retrieved from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162525001362> [in English].
22. Sabunco, B. (2022). The effects of digital transformation on the accounting profession. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 103-115. DOI: 10.25287/ohuibf.974840 [in English].
23. Ardichvili, A. (2022). The impact of artificial intelligence on expertise development: Implications for HRD. *Advances in Developing Human Resources*, 24(2), 78-98. DOI: 10.1177/15234223221077304 [in English].
24. Hnatiuk, T.M., Shkromyda, V.V., Shkromyda, N.Y., & Vasyliuk, M.M. (2021). Accounting education in Ukraine: Trends and prospects. *Current Problems of Regional Economic Development*, 17(1), 246-256. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/357570394_buhgalterska_osvita_v_ukraini_tendencii_ta_perspektivi [in Ukrainian].
25. Robota.ua. (n.d.). Current vacancies for the position "Accountant". Retrieved from: <https://roboata.ua/zapros/bukhgalter/ukraine> [in Ukrainian].
26. Jobs.ua. (n.d.). Current vacancies for the position "Accountant". Retrieved from: <https://jobs.ua/vacancy/rabota-бухгалтер> [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Селіванова Н.М. Сучасні тенденції розвитку професії «бухгалтер» в Україні: вимоги ринку праці та виклики цифровізації / Н.М. Селіванова, А.О. Кучеревський // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – 2026. – № 1 (83). – С. 138-148. – Режим доступу: <https://economics.net.ua/files/archive/2026/No1/138.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2026.15. DOI: 10.5281/zenodo.18950296.

Reference a Journal Article:

Selivanova N.M. Current Trends in the Development of the Accounting Profession in Ukraine: Labour Market Requirements and the Challenges of Digitalization / N.M. Selivanova, A.O. Kucherevskiy // *Economics: time realities. Scientific journal*. – 2026. – № 1 (83). – P. 138-148. – Retrieved from: <https://economics.net.ua/files/archive/2026/No1/138.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2026.15. DOI: 10.5281/zenodo.18950296.

